

การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอบสวนวินัย

พระสังฆาธิการกับวินัยตำรวจ

A Comparative Study on the Disciplinary Investigation of the Buddhist Ecclesiastical Officials and the Police

วิจิตร เรือนอินทร์¹, พิสิษฐ์ โคตรสุโพ²

Vijit Ruan-in¹, Phisit Kotsupho²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่¹

คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus¹

Faculty of humanities, Chiang Mai University²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาดังนี้ 1. วิธีการสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการ 2. วิธีการสอบสวนวินัยตำรวจ 3. เปรียบเทียบวิธีการสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการ กับ วิธีการสอบสวนวินัยตำรวจวินัยเป็นกฎกติกาของสังคมเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่วนวินัยพระพุทธานุสนั้น แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) อนุคาริยวินัย คือ วินัยของบรรพชิต ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้ปฏิบัติโดยยึดถือพระวินัยปิฎก เป็นหลักในการควบคุมประพฤติและปฏิบัติหน้าที่ (2) อาคาริยวินัย ได้แก่ วินัยคฤหัสถ์เป็นผู้ปฏิบัติ คือ การงดเว้นจากอกุศลกรรมต่างๆ โดยยึดถือจารีตประเพณี กฎหมายระเบียบ เป็นหลักในการควบคุมความประพฤติและปฏิบัติหน้าที่วิธีการสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการ คือ การลงโทษวินัยทางปกครองของคณะสงฆ์มีอำนาจสอบสวนตามลำดับชั้น โดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และ ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ.2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ มีโทษวินัยหรือจรรยา 2 ประเภท (1) วินัยอย่างร้ายแรง (2) วินัยไม่ร้ายแรง มี 4 สถาน (1) ถอดถอนออกจากหน้าที่ (2) ปลดออกจากหน้าที่ (3) ตาหนิโทษ (4) ภาคทัณฑ์โทษทางนิคหกรรม มีโทษ 2 ประเภท (1) ให้สึก (2) ไม่ให้สึก วิธีการสอบสวนวินัยตำรวจ คือ การลงโทษตำรวจทุกระดับชั้น ยศ มีวินัย 2 ประเภท (1) วินัยอย่างร้ายแรง (2) วินัยไม่ร้ายแรง อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติมใหม่ พ.ศ.2554) มี 7 สถาน (1) ไล่ออก

ออก (2)ปลดออก (3)ตัดเงินเดือน (4) กักขัง (5) กักขัง (6) ภาคทัณฑ์ (7) ทัณฑ์กรรม และกฎคณะกรรมการข้าราชการตำรวจว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ.2547

เมื่อนำมาเปรียบเทียบวิธีการสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการกับวิธีการสอบสวนวินัยตำรวจ ผู้วิจัย พบว่ามีหลักการที่สำคัญ ซึ่งมีความแตกต่างกัน มี 8 ประการ ดังนี้ (1) การเป็นเจ้าพนักงาน (2) ประเภทวินัย (3) วิธีการลงนิคหกรรมกับการสอบสวน (4) การพิจารณาอิทธิพลกับการสอบสวน (5) ระยะเวลาการลงนิคหกรรมกับการสอบสวน (6) การอ้างพยานหลักฐาน (7) การมีสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา (8) การลงโทษทางวินัย ซึ่งรายละเอียดเป็นเรื่องที่นำศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: สอบสวน; วินัย; พระสังฆาธิการ; ตำรวจ

Abstract

This research aims consisted of 3 objectives as 1) to study the disciplinary investigation procedure for the Buddhist Ecclesiastical Administrative officials, 2) to explore the disciplinary investigation procedure for Thai police and 3) to make a comparative study of both procedures.

The discipline or Vinaya is considered as the rule of society in order to live in peace. Regarding to Vinaya in Buddhism, it was classified into 2 categories viz. 1) Anāgāriya Vinaya or the disciplines for Bhikkhu and Bhikkhni; the regulatory framework for the Buddhist monastic community or Sangha, based on the canonical texts called Vinaya Piaka and 2) Āgāriya Vinaya or the regulatory framework for lay Buddhist people such as the abstention from unwholesomeness.

The disciplinary investigation procedure for the Buddhist Ecclesiastical officials is the disciplinary punishment to the Ecclesiastical Administrative Officer according to the hierarchy based on the virtue of Sasgha Act B.E. 2505 as amended in BE 2535 (No.2) and Rule of Council of Elders (Mahāthera samāgama) No. 24 (BE 2541) on the appointment and withdrawal of the ecclesiastical official.

The disciplinary offence can be divided into 2 categories viz. (1)

Major Offences and (2) Minor Offences. There are 4 level of punishment as 1) removed from the duty, 2) deposition, 3) threaten with punishment and 4) probation. The Niggahakamma or suppression consisted of 2 levels of punishment as: (1) expulsion from monkhood (2) probation.

The disciplinary investigation for police officers, it can be divided into 2 categories as: 1) serious and 2) innocent. By the virtue of the Police Act BE 2547 as amended in BE 2554, the punishments were consisted of 7 positions as: 1) dismiss, 2) dismantle, 3) reduce wages, 4) imprison, 5) quarantined to a guard, 6) probation and 7) punishment. However, they will be investigated by Police Act BE 2547 and the Rules of Police Commission BE 2547 on the investigation and consideration. When it is compared, it was found 8 difference factors: (1) being a treasurer (2) kind of discipline (3) the method of Niggahakamma and investigation (4) the consideration of Adhikarana and the method of investigation (5) the duration of Niggahakamma and its investigation (6) citing evidence (7) the rights of the accused (8) methods of disciplinary punishment.

Keywords: Investigation; Disciplinary; Buddhist Ecclesiastical Officials; Police

บทนำ

วินัยมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องชี้แนะและควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ เช่น การลงโทษ การให้รางวัล หรือการให้คำปรึกษา วินัยเป็นหัวใจสำคัญในการที่กลุ่มคนจะมาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข องค์การจำเป็นต้องมีระบบวินัยที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติตนตามท้องที่การต้องการ ในอดีตบุคคลทั่วไปจะนึกถึงวินัยกับการลงโทษที่รุนแรง แต่ในทางปฏิบัติเราสามารถเลือกระบบวินัยที่มีความรุนแรงหรือไม่ใช้ความรุนแรงก็ได้ ตามความเหมาะสม ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่ในการรักษาวินัยขององค์กรต้องเข้าใจวัตถุประสงค์และประเภทของวินัยอย่างละเอียด เพื่อสามารถประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรและบุคลากร (ณัฐพันธ์ เจริญพันธ์, 2542: 328)

คำว่า “วินัย” ที่นำมาใช้ในพระพุทธศาสนาช่วงต้น หมายถึง พุทธบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตและวิธีดำเนินกิจการหน้าที่ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ ต่อมา คำว่าวินัยได้มีความหมายที่กว้างขวางออกไปมาก กล่าวคือ คำว่า “วินัย” มิใช่เป็นเพียงพุทธบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณีวิถีชีวิตและวิธีดำเนินกิจการหน้าที่ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์เท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบ ความประพฤติความเป็นอยู่ของคน และกิจกรรมของหมู่ชนที่นอกเหนือไปจากภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ได้อีกด้วย ดังนั้น ความหมายของวินัยจึงมีอยู่ 2 อย่างคือ 1) การฝึกให้มีความประพฤติและความเป็นอยู่เป็นระเบียบแบบแผน หรือ การบังคับควบคุมตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผน รวมทั้งการใช้ระเบียบแบบแผนต่าง ๆ เป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติ ความเป็นอยู่ของคน และกิจกรรมของหมู่ชน 2) ระเบียบแบบแผนกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ที่วางลงไว้เป็นหลักหรือเป็นมาตรฐานสำหรับใช้ฝึกคน หรือใช้บังคับควบคุมตน ตลอดจนเป็นเครื่องจัดระเบียบความประพฤติ ความเป็นอยู่ของคนและกิจการของหมู่ชนให้เรียบร้อยดีงาม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2542: 449-450)

ในองค์กรสงฆ์ ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยขององค์กรสงฆ์นั้น ก็คือ พระสังฆาธิการ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ โดยมีหลักการปกครองคือ มุ่งหมายความสงบเรียบร้อย มุ่งความเจริญงอกงาม และมุ่งความสามัคคีปรองดอง ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้เป็นเครื่องหมายของสมรรถภาพของการปกครอง ในขณะเดียวกันในการปกครองพระสงฆ์ให้ได้ผลดีตามหลักการ ดังกล่าวนั้น (พระธรรมญาณมุนี, 2526: 47)

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่แท้จริงก็คือ กฎหมายสงฆ์ยังขาดบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความนิคหกรรมชั้นสอบสวนรองรับ เพื่อให้สามารถพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ได้อย่างยุติธรรม รวดเร็ว เนื่องจากการละเมิดพระวินัยบางอย่างนั้น ลักษณะการทำความผิดไม่เปิดเผย ลึกลับ ซับซ้อนตามสภาพสังคมที่วุ่นวาย การกระทำความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่หรือนอกราชอาณาจักร นอกจากนี้ยังมีขบวนการลี้ภัยพระ มีการกระทำความผิดเป็นขบวนการ มีการจัดฉาก ใส่ร้ายป้ายสี การดำเนินการตามกฎหมายอาญาตามประมวลที่ 11 (พ.ศ.2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม มีข้อบกพร่อง เพราะไม่ได้กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการสอบสวน จึงไม่มีอำนาจตามกฎหมายรองรับในการดำเนินการใดๆ เช่น ออกหมายเรียกพยานหรือหมายค้น จึงทำให้กระบวนการนิคหกรรมขาดประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่า ในประวัติศาสตร์มีการบัญญัติให้การละเมิดพระวินัยปฐมปาราชิก (ข้อเสพเมถุน) การให้ทรัพย์สินแก่คฤหัสถ์เป็นความผิดที่มีโทษอาญาและ

เคยมีการบัญญัติวิธีพิจารณาความนิคหกรรม ขึ้นสอบสวน แต่ภายหลังได้มีการยกเลิกไป (ธรรมวัตร อนุตรอริยกุล, 2535)

เช่นเดียวกับสำนักตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง คือ การรักษาความสงบเรียบร้อย การให้ความยุติธรรม การให้บริการ การอำนวยความสะดวกกับประชาชนผู้มาติดต่อราชการด้วยความถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม อาจกล่าวได้ว่า ภารกิจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทั่วไปคือ รักษาความสงบเรียบร้อยทั้งภายในและภายนอกเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รักษากฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญา บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ดูแลผลประโยชน์ของสาธารณะ (กรมตำรวจ, 2505: 2)

ในเมื่อข้าราชการตำรวจบางนายละเมิดระเปียบวินัย ย่อมมีผลกระทบต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องมีการลงโทษทางวินัยตามกระบวนการโดยอาศัยพระราชบัญญัติข้าราชการตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2550 และกฎ ระเบียบ และข้อบังคับอื่นๆ ซึ่งว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ (พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ, 2550: 28-40) เช่นเดียวกับการควบคุมพฤติกรรมของพระสงฆ์ ต้องอาศัยวินัยสงฆ์ หรือ พระวินัย เป็นกฎหมายของพระภิกษุ เป็นเครื่องควบคุมความประพฤติการปฏิบัติตนของภิกษุให้เป็นนักบวชที่น่าเคารพเลื่อมใส ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความศรัทธาชื่นชม และมีใจโน้มเข้าหาเพื่อฟังธรรมต่อไป พระวินัยนั้นพระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติตามเหตุที่บังเกิดขึ้น เมื่อมีภิกษุทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือทำความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่ง พระพุทธเจ้าก็ทรงประชุมสงฆ์ มีการสอบสวนอธิกรณ์หรือคดีความ ตรัสถามเรื่องราวจากภิกษุผู้กระทำผิดให้ได้ความกระจ่าง แล้วทรงชี้ให้เห็นโทษของความประพฤติผิดนั้นๆ พร้อมกับทรงชี้ทางที่ควรประพฤติให้สงฆ์ได้ทราบ ข้อห้ามนั้นจึงบัญญัติขึ้นเป็นพระวินัย ห้ามมิให้ภิกษุทำอีกต่อไป การทำผิดพระวินัยเรียกว่า อาบัติ พระภิกษุที่อาบัติต้องรับโทษหนักเบาตามความรุนแรงของอาบัติที่กระทำ พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติขึ้นความผิดที่รุนแรงมากน้อยตามลำดับ ดังนี้ คือ ความผิดขั้นสูงสุดเรียกว่า ปาราชิก โดยการไต่ออกจากหมู่ ขึ้นรองลงมาตามลำดับคือ สังฆาทิเสส โดยการลงทัณฑ์ และนอกจากนั้นก็มีอาบัติอื่นๆ ได้แก่ อนียต นิสสัคคียปาจิตตีย์ ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ซึ่งจะมิบทลงโทษตามความหนักเบา รวมไปถึงขั้นต่อนหรือกระบวนการในการพิจารณาสอบสวนทางวินัยหรือวิธีระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

กระบวนการสอบสวนพระวินัยของพระสงฆ์กับวินัยของพนักงานตำรวจว่า มีความเหมือนกันและแตกต่างกันในประเด็นใด ในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการขึ้นสอบสวนพิจารณาหามูลผิดเพื่อหาความเป็นธรรมให้กับผู้เสียหายหรือผู้ถูกฟ้องร้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพิจารณาการลงโทษและตลอดถึงควบคุมความประพฤติปฏิบัติของคนในองค์กรให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และอีกประการหนึ่ง ยังมีประชาชนทั่วจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการพิจารณาสอบสวนโทษทั้งวินัยสงฆ์ และขั้นตอนการพิจารณาสอบสวนโทษทางวินัยตำรวจ ดังนั้นจึงสมควรอย่างยิ่งที่ประชาชนทั่วไปและพระสงฆ์จะได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถนำมาใช้เทียบเคียงกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กรในเรื่องกระบวนการสอบสวนให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ซึ่งนับเป็นแนวทางในการศึกษาการบริหารปกครององค์กรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และกฎหมายอาญาฉบับที่ 16 พ.ศ. 2535 ว่าด้วยถอดถอนพระสังฆาธิการ
2. เพื่อศึกษากระบวนการสอบสวนวินัยตำรวจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 กฎ ก.ตร.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2547 และ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการสืบสวนพิจารณา พ.ศ.2547
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการกับ กระบวนการสอบสวนวินัย
4. เพื่อสังเคราะห์ รูปแบบกระบวนการสอบสวนให้เหมาะสมและยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่พิมพ์ 2539 และ ตำราทางวิชาการต่าง ๆ ประกอบการวิจัยโดยมีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ โดยวิธีเก็บข้อมูลจาก พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 กฎหมายอาญาฉบับที่ 16 พ.ศ.2535 ว่าด้วยถอดถอนพระสังฆาธิการและกฎหมายอาญาของมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 พ.ศ.2521

ว่าด้วยการลงนิคหกรรม พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 กฎ ก.ตร.ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2547 และ กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการสืบสวนพิจารณา พ.ศ. 2547

2. รวบรวมข้อมูลชั้นหตุยภูมิ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำราการบรรยายของพนักงานสอบสวนตำรวจ ตำราการบรรยายของคณะกรรมการสอบสวนของคณะพระสงฆ์ บทความ สิ่งตีพิมพ์ ที่เกี่ยวข้อง

3. นำข้อมูลศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. สรุปข้อมูลเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

กระบวนการสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และกฎหมายเถรสมาคมฉบับที่ 16 พ.ศ.2535 ว่าด้วยการถอดถอนพระสังฆาธิการ

วินัยของพระสังฆาธิการ มี 2 ประเภท ดังนี้

(1) จริยาอย่างร้ายแรง ข้อ 55 ได้บัญญัติว่า “การถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่นั้นจะทำได้ต่อพระสังฆาธิการละเมิดจริยาอย่างร้ายแรง “ กรณีนี้มีผลกระทบกระเทือนต่อคณะสงฆ์และสังคมทั่วไปอย่างรุนแรง รวมไปถึงผิดกฎหมายอาญาหรือฝ่ายอาณาจักรอีกด้วย มี 5 ประการ ดังนี้ จุริตต่อหน้าที่ ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเกินกว่า 30 วัน ขัดคำสั่งอันชอบด้วยการคณะสงฆ์ และการขัดคำสั่งนั้น เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การคณะสงฆ์ ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่การคณะสงฆ์ ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

(2) จริยาไม่ร้ายแรง เป็นการละเมิดที่มีผลกระทบ คณะสงฆ์และสังคมไม่รุนแรง

วิธีการสอบสวนวินัยของพระสังฆาธิการ

การสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการที่ละเมิดจริยาในกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เป็นวิธีการสอบสวน เฉพาะการละเมิดวินัยหรือจริยาเท่านั้น เพราะว่าพระสังฆาธิการ เป็นพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งหน้าที่ทางการปกครอง ดังนั้น กฎหมายเถรสมาคมฉบับนี้ ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ไว้อย่างกว้างๆ วิธีการสอบสวนยังไม่ชัดเจนนัก จึงจำเป็นต้องใช้กฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2521 ว่าด้วยการลงนิคหกรรม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ.2535 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายมหาเถรสมาคมต่างๆ ที่ได้บัญญัติขึ้นที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ มิใช่พระวินัยบัญญัติ เป็นวินัยลำดับรองที่บัญญัติขึ้นมาภายหลัง ซึ่งเป็นกฎหมายที่ฝ่ายอาณาจักรตราขึ้นไว้เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในอันที่จะบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ การลงนิกหกรรม ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของพระผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดตามลำดับชั้น เป็นผู้พิจารณาว่าจะมีการสอบสวนหรือไม่อย่างไร มี 2 ประเด็นดังนี้

(1) ถ้ารับสารภาพ ไม่ต้องมีการสอบสวนทางวินัย และไม่ต้องใช้กฎนิกหกรรม ถือว่ายุติเรื่องลงโทษด้วยตนเองโดยใช้จิตสำนึกเป็นหลักสำคัญ

(2) ถ้าไม่รับสารภาพหรือดื้อแพ่ง ต้องมีการสอบสวนทางวินัย โดยใช้ กฎมหาเถรสมาคมฉบับที่ 11 (พ.ศ.2521) ว่าด้วยการลงนิกหกรรม

วิธีปฏิบัติการสอบสวนเบื้องต้นในการลงนิกหกรรม คือ มี 4 วิธี ดังนี้

1. มีการฟ้อง

ก. ฝ่ายผู้ร้องปฏิบัติดังนี้

(1) ต้องยื่นฟ้องเป็นหนังสือลงลายมือชื่ออันแท้จริงของโจทก์ ไม่ใช่บัตรสนเท่ห์หรือหนังสือที่ส่งทางไปรษณีย์

(2) ต้องยื่นฟ้องด้วยตนเอง เว้นแต่ไม่สามารถไปยื่นฟ้องด้วยตนเอง จะมีหนังสือมอบให้ผู้ใดคนหนึ่งไปยื่นฟ้องแทนก็ได้

(3) ต้องยื่นต่อเจ้าอาวาส หรือเจ้าคณะสังกัต หรือเจ้าคณะเจ้าของเขต ในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผู้พิจารณา มีอำนาจลงนิกหกรรม (พระราชรัตนกวี (ไสว สุจิตโต), 2523: 99)

2. การกล่าวหา

ฝ่ายผู้กล่าวหา เมื่อมีผู้กล่าวหาบอกกล่าวการกระทำความผิดของพระภิกษุ โดยยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือด้วยตนเอง ต่อเจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะเจ้าสังกัต หรือเจ้าคณะเจ้าของเขตในเขตที่ความผิดนั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผู้พิจารณา มีอำนาจลงนิกหกรรมตามที่กำหนดไว้ในลักษณะ 2 แล้วแต่กรณี

ฝ่ายผู้รับคำกล่าวหา ได้กำหนดให้พระภิกษุผู้พิจารณาตรวจสอบลักษณะของผู้กล่าวหาและลักษณะของคำกล่าวหาโดยอนุโลมตามลักษณะของคำฟ้องก่อน ถ้าปรากฏว่าผู้กล่าวหาและคำกล่าวหาเหล่านั้นต้องด้วยลักษณะดังกล่าวแล้ว ให้สั่งรับคำกล่าวหาไว้พิจารณาดำเนินการและเมื่อได้ไต่สวนมูลคำกล่าวหาแล้ว ปรากฏว่าคำกล่าวหาเหล่านั้นไม่มีมูล ให้เป็นอันถึงที่สุด

ถ้าปรากฏว่าผู้กล่าวหาหรือคำกล่าวหาขึ้นบกพร่องจากลักษณะดังกล่าวแล้วให้สิ่งไม่รับคำกล่าวหาขึ้น โดยระบุข้อบกพร่องไว้ในคำสั่งและแจ้งให้ผู้กล่าวหาทราบ แต่ถ้าเป็นกรณีความผิดครุภาพติ ให้สิ่งไม่รับคำกล่าวหาขึ้นโดยความเห็นชอบของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ตามที่กำหนดไว้ในลักษณะ 2 แล้วแต่กรณี คำสั่งไม่รับคำกล่าวหาดังกล่าวให้เป็นอันถึงที่สุด

3. การแจ้งความผิด เป็นขั้นตอนที่ผู้แจ้งความผิดซึ่งเป็นพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ชั้นใดชั้นหนึ่งได้พบเห็นพฤติการณ์อันเป็นที่น่ารังเกียจสงสัยในความผิดของพระภิกษุหรือพบเห็นการกระทำความผิดของพระภิกษุ

4. การพบเห็นความผิด เป็นขั้นตอนที่พระภิกษุผู้พิจารณา มีอำนาจลงนิคหกรรมได้พบเห็นพฤติการณ์อันเป็นที่น่ารังเกียจสงสัยในความผิดของพระภิกษุ หรือพบเห็นการกระทำความผิดของพระภิกษุ

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า วิธีปฏิบัติเบื้องต้นในการลงนิคหกรรมทั้ง 4 นี้แสดงให้เห็นว่า การให้อำนาจลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุผู้สารภาพผิดก็ดี แก่พระภิกษุผู้กระทำความผิดต่อหน้า ผู้มีอำนาจลงนิคหกรรมก็ดี นอกจากเพื่อความสะดวกและรวดเร็วแล้ว ยังชอบด้วยระบบอาจารย์ปกครองศิษย์ เว้นแต่ในกรณีกระทำความผิดอย่างประจักษ์ชัดต่อหน้า ผู้มีอำนาจลงนิคหกรรมนั้นยอมให้สิทธิอิทธิพลและฎีกาได้ ก็เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรมเป็นสำคัญ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535.

วิธีไต่สวนมูลฟ้องในการลงนิคหกรรม

คำว่า มูลฟ้อง หมายถึง มูลเหตุแห่งการฟ้องของโจทก์ซึ่งฟ้องจำเลยด้วยมูลเหตุ 3 อย่างคือ โจทก์ได้พบเห็นการกระทำความผิดของจำเลยด้วยตนเอง โจทก์ได้ยินการทำความผิดของจำเลยด้วยตนเองหรือได้ฟังคำบอกเล่าที่มีหลักฐานอันควรเชื่อถือได้ และโจทก์รังเกียจสงสัย โดยมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิด

ผู้ไต่สวนมูลฟ้อง กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นเป็น 5 เรื่อง คือ

1. ขอบเขตและข้อพิพาทมูลฟ้อง

2. วิธีปฏิบัติในการไต่สวนมูลฟ้อง

(ก) การไต่สวนมูลฟ้องให้กระทำการลับ

(ข) ห้ามมิให้บุคคลผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณที่ทำการไต่

(ค) หากมีผู้ใดที่อยู่ในบริเวณไต่สวนก่อความไม่สงบขึ้น คณะผู้พิจารณามี

อำนาจสั่งให้ผู้นั้นตั้งอยู่ในความสงบเรียบร้อย

(ง) เมื่อจะดำเนินการไต่สวนมูลฟ้อง ให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นแจ้งวัน เวลา และสถานที่ทำการไต่สวนมูลฟ้อง พร้อมทั้งส่งสำเนาคำฟ้องของโจทก์ให้จำเลยทราบ

3. วิธีปฏิบัติเมื่อมีเหตุขัดข้อง ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องใดๆ เกิดขึ้นก่อนไต่สวนมูลฟ้องหรือระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง

4. วิธีปฏิบัติเมื่อทำการไต่สวนเสร็จ มีดังนี้

(ก) คำฟ้องเรื่องใดมีมูล ให้ส่งประทับฟ้อง แล้วดำเนินวิธีปฏิบัติไว้ในข้อ 21 โดยให้คณะผู้พิจารณาชั้นต้นปฏิบัติดังนี้ คือ

(ข) คำฟ้องเรื่องใดไม่มีมูล ให้ส่งยกฟ้อง และแจ้งให้โจทก์ทราบ

5. วิธีปฏิบัติเมื่อมีคำสั่งยกฟ้อง แบ่งเป็น 2 กรณีดังนี้

(ก) ถ้าเป็นกรณีความผิดครั้นไปยังผู้ออกคำสั่ง เพื่อแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่ง ถ้าคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยว่าคำฟ้องนั้นมีมูลให้ดำเนินการต่อไป ถ้าวินิจฉัยว่าคำฟ้องนั้นไม่มีมูลให้เป็นอันถึงที่สุด

(ข) ถ้าเป็นกรณีความผิดครั้นเป็นคำสั่งมหาเถรสมาคม โจทก์จะอุทธรณ์มิได้หรือเป็นกรณีความผิดลหุบาปติ คณะผู้พิจารณาชั้นต้นส่งยกฟ้องแล้ว ก็ให้เป็นอันถึงที่สุด โจทก์จะอุทธรณ์มิได้เหมือนกัน (กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521), 2521: 52)

การพิจารณาวินิจฉัยชั้นอุทธรณ์ โจทก์และจำเลย

มีสิทธิ 2 กรณีดังนี้

1. อุทธรณ์ได้ในปัญหาข้อเท็จจริง

2. อุทธรณ์ปัญหาพระวินัย

โดยให้ระบุข้อเท็จจริงที่ยกขึ้นอ้างอิงไว้โดยย่อ ส่วนข้อพระวินัยที่ยกขึ้นอ้างอิงให้แสดงไว้โดยชัดเจนและต้องเป็นข้อพระวินัยที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในการพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นต้น ซึ่งในกรณีอุทธรณ์คำวินิจฉัยชั้นต้นตามความในวรรค 1 ให้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือพร้อมด้วยสำเนาอีกตามจำนวนที่จะต้องส่งแก่อีกฝ่ายหนึ่งต่อคณะผู้พิจารณาชั้นต้นภายใน 30 วัน นับแต่วันทราบคำวินิจฉัยนั้น ตามความในข้อ 39

การพิจารณาวินิจฉัยชั้นฎีกาโจทก์และจำเลย

มีสิทธิ 2 กรณีดังนี้

(1.) ฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง

(2.) ฎีกาปัญหาพระวินัย ส่วนเรื่องข้อเท็จจริงและข้อพระวินัยที่ยกขึ้นอ้างอิงในฎีกาให้นำความในข้อ 41 วรรค 1 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงตามความ

ในวรรค 1 ห้ามมิให้โจทก์จำเลยฎีกาในกรณี ดังต่อไปนี้

1. คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยลงนิคหกรรมแก่จำเลยยืนตามคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นเกี่ยวกับความผิดอย่างอื่น นอกจากความผิดอันเดิมวัตถุ
2. คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยลงนิคหกรรมแก่จำเลยยืนตามคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้นเกี่ยวกับความผิดที่มีการวินิจฉัยลงนิคหกรรมเกินกว่าคำฟ้องของโจทก์ตามความในข้อ 37 (3) นอกจากความผิดอันเดิมวัตถุ
3. คณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์วินิจฉัยลงนิคหกรรมแก่จำเลยยืนตามคำวินิจฉัยของคณะผู้พิจารณาชั้นต้น ให้ยกฟ้องของโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริงเช่นเดียวกัน

การลงโทษวินัยพระสังฆาธิการ

มี 2 กรณี

1. โทษนิคหกรรม ตามกฎหมายเถรสมาคม (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2521 ว่าด้วยการลงนิคหกรรม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ซึ่งให้อำนาจแก่องค์คณะผู้พิจารณาตามลำดับชั้นและมีมติลงโทษพระสังฆาธิการที่ละเมิดพระวินัยบัญญัติมี 2 กรณี ดังนี้

(1) ไม่ยอมรับนิคหกรรมตามคำวินิจฉัยให้สึก ไม่สึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่รับคำวินิจฉัย อาจเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 26 ซึ่งกำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535

(2) ไม่ยอมรับนิคหกรรมตามคำวินิจฉัยไม่ถึงให้สึก ให้ผู้บังคับบัญชารายงานโดยลำดับถึงมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมวินิจฉัยและมีคำสั่งให้สละสมณเพศแล้วไม่สึกภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัยของมหาเถรสมาคมอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 27 วรรค 2 ซึ่งกำหนดโทษอาญาไว้ในมาตรา 42 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ในกรณีเช่นนี้ ให้พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดของจำเลยรูปนั้นขออารักขาต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายราชอาณาจักร” (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา, 2554: 186)

2. การลงโทษวินัยหรือจริยามี 2 ประเภท

(1) โทษวินัยร้ายแรง มีดังนี้

(1.1) ถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่กรณีเช่นนี้ให้ผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดรายงานโดยลำดับจนถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งเมื่อได้สอบสวนและได้ความจริงตามรายงานนั้นแล้วให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งสั่งถอดถอนตำแหน่งได้ แต่ยังคงเป็นสมณะเพศอยู่ ส่วนตำแหน่งหน้าที่สิ้นสุดลง

(1.2) ปลดจากตำแหน่งหน้าที่ กรณีเช่นนี้ถ้าปรากฏว่าการพิจารณาหรือสอบสวนจะไม่ได้ความสัตย์ว่าได้กระทำผิด แต่มีมลทินหรือมัวหมอง ให้ผู้แต่งตั้งพิจารณา ถ้าเห็นว่าจะให้กลับเข้ารับหน้าที่อีก อาจเสียหายแก่การคณะสงฆ์ ก็สั่งปลดจากตำแหน่งหน้าที่ได้ แต่ยังคงเป็นสมณะเพศอยู่ ส่วนตำแหน่งหน้าที่สิ้นสุดลง

(2) โทษวินัยไม่ร้ายแรงมีดังนี้

(2.1) ตาหนิโทษกรณีเช่นนี้ เมื่อมีเหตุที่ผู้บังคับบัญชาเห็นควรปราณีให้ผู้บังคับบัญชาสั่งตาหนิโทษโดยแสดงความรับผิดชอบของพระสังฆาธิการรูปนั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ยังคงเป็นสมณะเพศอยู่ ส่วนตำแหน่งหน้าที่ยังคงเดิม

(2.2) ภาคทัณฑ์กรณีเช่นนี้ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่ควรลงโทษถึง ตาหนิโทษ ควรลงโทษเพียงภาคทัณฑ์ก็ให้อำนาจลงโทษภาคทัณฑ์ได้โดยแสดงความรับผิดชอบของพระสังฆาธิการรูปนั้นให้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ยังเป็นพระภิกษุ ส่วนตำแหน่งหน้าที่ยังคงเดิม

วิธีการสอบสวนวินัยตำรวจมี 6 ขั้นตอนดังนี้

(1.) ประธานคณะกรรมการรับทราบคำสั่งให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนให้คณะกรรมการสอบสวนทราบสำหรับประธานกรรมการให้ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหาไปให้ด้วยและให้ประธานกรรมการสอบสวนลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐาน

(2.) ประชุมวางแผนทางการสอบสวน

เมื่อประธานกรรมการได้รับเรื่องตามข้อ 6 (2) แล้ว ให้ดำเนินการประชุมคณะกรรมการสอบสวนเพื่อพิจารณาวางแผนทางการสอบสวนต่อไป การประชุมคณะกรรมการสอบสวนต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่การประชุมตามข้อ 18 และข้อ 31 ต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด

(3.) การรวบรวมพยานหลักฐานเรื่องที่กล่าวหาประชุมพิจารณาพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา

การประชุมต้องมีกรรมการสอบสวนมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมดการประชุมคณะกรรมการสอบสวนต้องมีประธานกรรมการอยู่ร่วมประชุมด้วย ผลการประชุมลงมติมี 2 กรณี

1. กรณีไม่มีมูล ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการประชุม เพื่อพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และถ้าเห็นว่ายังไม่เพียงพอผู้ถูกกล่าวหากระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ก็ให้มีความเห็นควรยุติเรื่อง

2. กรณีมีมูล ถ้าเห็นว่าเป็นความผิดวินัยฐานใด ตามมาตราใด หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 101 อย่างไร ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาดังกล่าวและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ โดยให้คำนึงถึงหลักการคุ้มครองพยาน (4.) การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้กล่าวหาทราบเปิดโอกาสยื่นหนังสือชี้แจง (แบบ สว. 3 (ข้อ 18 ว.2 ว.3))

ถ้าเห็นว่าเป็นความผิดวินัยฐานใด ตามมาตราใด หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 101 อย่างไร ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาดังกล่าวและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่ และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ โดยให้คำนึงถึงหลักการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ การแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ให้แจ้งพยานหลักฐานฝ่ายกล่าวหาเท่าที่มีตามที่ปรากฏไว้ในสำนวนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแม้พยานหลักฐานจะฟังได้เพียงว่าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง

การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาตามวรรคสอง ให้ทำบันทึกมีสาระสำคัญตามแบบ สว.3 ที่ ก.ตร. กำหนด โดยทำเป็นสองฉบับ เพื่อมอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวนหนึ่งฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบไว้เป็นหลักฐานด้วย

เมื่อดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสามแล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือไม่ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะยื่น คำชี้แจงเป็นหนังสือให้คณะกรรมการสอบสวนให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาเขียนคำชี้แจงภายในเวลา อันสมควร แต่อย่างช้าไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำเพิ่มเติมรวม

ทั้งนำสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ประสงค์จะยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยเร็ว เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เสร็จแล้ว ให้ดำเนินการตามข้อ 31 และข้อ 32 ต่อไป

(5) การรวบรวมพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานตามข้อ 18 เสร็จแล้วก่อนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ 32 ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ให้ดำเนินการได้ ถ้าพยานหลักฐานที่ได้เพิ่มเติมมานั้นเป็นพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้คณะกรรมการสอบสวนสรุปพยานหลักฐานดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะให้ถ้อยคำหรือนำสืบแก้เฉพาะพยานหลักฐานเพิ่มเติมที่สนับสนุนข้อกล่าวหา นั้น ทั้งนี้ให้นำข้อ 18 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(6.) การประชุมลงมติ และรายงานการสอบสวนเสนอสำนวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งกรรมการ

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เสร็จแล้วให้ประชุมพิจารณาลงมติดังนี้

1. กรณีกระทำผิดวินัยอันมิใช่ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือไม่ อย่างไร

2. กรณีไม่ได้ความแน่ชัดว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่จะถูกลงโทษ ปลดออก หรือไล่ออก แต่มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้น หากจะให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการและควรให้ออกจากราชการตามมาตรา 102 หรือไม่ อย่างไรเมื่อได้ประชุมพิจารณาลงมติตามข้อ 31 แล้ว ให้คณะกรรมการสอบสวนทำรายงานการสอบสวนโดยมีสาระสำคัญตามแบบ สว. 6 ที่ ก.ตร. กำหนด

การลงโทษวินัยตำรวจ

มี 7 สถานดังนี้

(1.) การลงโทษภาคทัณฑ์ได้แก่การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอันควรต้องรับโทษสถานหนึ่งสถานใดแต่มีเหตุอันควรปรานีจึงเพียงแต่แสดงความผิดผู้นั้นให้ปรากฏไว้

(2.) การลงโทษทัณฑ์กรรมได้แก่การให้ทำงานโยธการให้อยู่เวรยาม นอกจาก

หน้าที่ประจำหรือการให้ทำงานสาธารณะประโยชน์ซึ่งต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

(3.) การลงโทษกักขังได้แก่การกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่สมควรตามที่จะกำหนด

(4.) การลงโทษกักขังได้แก่การขังในที่จัดไว้เพื่อควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือหลายคนรวมกันตามที่จะได้มีคำสั่ง

(5.) การลงโทษ ตัดเงินเดือนได้แก่ ตัดเงินเดือนโดย คิดหักเป็นเปอร์เซ็นต์ตามกฎหมายกระทรวงการคลัง

(6.) การลงโทษ ปลดออก

(7.) การลงโทษไล่ออก (พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547, 2547:38-39) ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการทำการสอบสวนขึ้นก่อน ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงได้แก่ให้ออกจากราชการพ้นสภาพจากการเป็นข้าราชการตำรวจใน 2 กรณีนี้ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกฤษฎีกา ตาม กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการกฤษฎีกาให้ออก ไล่ออก พ.ศ.2547

เมื่อข้าราชการตำรวจทุกตำแหน่งและชั้นยศ ไม่พอใจหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมกรณีถูกลงโทษทางวินัยทางการปกครองของคณะกรรมการสอบสวน ก็มีสิทธิยื่นต่อศาลปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2554 ตามมาตรา 42 ได้

4. การเปรียบเทียบวิธีการสอบสวนวินัยพระสังฆาธิการกับวินัยตำรวจ ดังตาราง

	ความเหมือนกัน	ความแตกต่างกัน
	1. มีผู้ยื่นฟ้องหรือกล่าวหาพระสังฆาธิการ 2. มีการแจ้งข้อกล่าวหา	1. ผู้ทำการสอบสวนต้องอยู่ในสายงานเดียวกัน 2. ผู้ถูกสอบสวนวินัยไม่มีสิทธิเปลี่ยนหรือคัดค้านผู้ทำการสอบสวน

	3. มีการเปิดโอกาสแก้ข้อกล่าวหา 4. ผู้ทำการสอบสวนวินัย พระสังฆาธิการต้องมีตำแหน่ง สูงกว่า	3. การพิจารณาสอบสวนแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ (1) การพิจารณาชั้นต้น (2) การพิจารณาชั้นอุทธรณ์ (3) การพิจารณาชั้นฎีกา 4 ระยะเวลา ทำการสอบสวนวินัย พระสังฆาธิการ วิธีปฏิบัติเบื้องต้นไม่ได้ กำหนดไว้
ตำรวจ	1. มีผู้ยื่นฟ้องหรือกล่าวหาตำรวจ 2. มีการแจ้งข้อกล่าวหา 3. มีการเปิดโอกาสให้แก้ข้อกล่าวหา 4. ผู้ทำการสอบสวนวินัยตำรวจ ต้องมีตำแหน่งสูงกว่า	1. ผู้ทำการสอบสวนไม่ต้องอยู่ในสาย งานเดียวกัน 2. ผู้ถูกสอบสวนมีสิทธิเปลี่ยนหรือ คัดค้านผู้สอบสวน 3. มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่ง ภายใน สามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง 4. การพิจารณาสอบสวนมีชั้นเดียว 5. ระยะเวลาทำการสอบสวนวินัย ตำรวจได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน

สรุป

คำว่า “วินัย” มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกชนชั้น เป็นกฎกติกาของสังคมคอยควบคุมความประพฤติของกลุ่มคนในสังคมนั้นๆเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษทางวินัยตามที่ได้กำหนดไว้ พระสังฆาธิการและข้าราชการตำรวจเป็นบุคคลากรส่วนหนึ่งของสังคม ต่างก็มีวินัยคอยควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อได้กระทำผิดวินัยแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ต้องรับดำเนินการพิจารณาลงโทษ นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณา โดยใช้กฏนิติกรรมเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เมื่อนำเอาวิธีการสอบสวนมาเปรียบเทียบแล้วได้พบกับความเหมือนและความแตกต่าง ข้อบกพร่องหรือจุดเด่นจุดด้อย เพื่อนำเอาส่วนนั้นไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรคณะสงฆ์และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2540). **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: การการศาสนา.
- กรมตำรวจ. (2505). **คู่มือปฏิบัติราชการเกี่ยวกับตำรวจจังหวัด**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายอำนวยการกรมตำรวจ.
- ณัฐพันธ์ เขจรพันธ์. (2542). **การจัดการทรัพยากรบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- _____. (2547). **กฎ ก.ตร. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา**.
- _____. (2541). **กฎหมายอาญา มาตรา 24**. ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอน พระสังฆาธิการ.
- _____. (2521). **กฎหมายอาญา มาตรา 11**. ว่าด้วยการลงโทษกรรม พร้อม คำแนะนำ และแบบสำหรับใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยการลงโทษกรรม.
- _____. (2552). **หนังสือคู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่ง ของคณะสงฆ์**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.